

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl v plénu složeném z předsedy soudu Josefa Baxy a soudkyň a soudců Michala Bartoně, Lucie Dolanské Bányaiové, Milana Hulmáka, Veroniky Křest'anové, Zdenka Kühna, Tomáše Langáška, Jiřího Přibáně, Kateřiny Ronovské, Dity Řepkové, Martina Smolka, Jana Svatoně, Jana Wintra a Daniely Zemanové ve věci návrhu **prezidenta republiky** na rozhodnutí o sporu o rozsah kompetencí vztahujících se k účasti prezidenta republiky na summitech Organizace Severoatlantické smlouvy, za účasti **vlády, ministra zahraničních věcí a Ministerstva zahraničních věcí**, jako účastníků řízení, o návrhu vlády na vyloučení soudce Pavla Šámala z projednání a rozhodování věci, takto:

Soudce Pavel Šámal není vyloučen z projednávání a rozhodování věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 16/26.

Odůvodnění:

1. Prezident republiky podal dne 22. 6. 2026 k Ústavnímu soudu návrh na rozhodnutí o sporu o rozsah kompetencí podle čl. 87 odst. 1 písm. k) Ústavy České republiky vztahujících se k účasti prezidenta republiky na summitech Organizace Severoatlantické smlouvy.
2. Vláda ve svém vyjádření navrhla, aby byl soudce zpravodaj Pavel Šámal vyloučen z projednávání a rozhodnutí věci. Uvádí, že soudce zpravodaj doručil návrh prezidenta republiky vládě s výzvou k vyjádření až dne 25. 6. 2026, přestože již dne 23. 6. 2026 žádal předsedu vlády, aby mu k tomuto návrhu zaslal usnesení vlády č. 401/2026 a podkladové materiály, a přestože již dne 24. 6. 2026 Ústavní soud k návrhu prezidenta republiky rozhodl o nařízení předběžného opatření.
3. Podle vlády soudce zpravodaj tímto postupem porušil svou povinnost neprodleně doručit návrh ostatním účastníkům s výzvou k vyjádření podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu a právo vlády se vyjádřit k návrhu podle § 32 zákona o Ústavním soudu. Jelikož vláda nedostala možnost vyjádřit se k návrhu prezidenta republiky na nařízení předběžného opatření, bylo porušeno její právo na spravedlivý proces. Přestože jednání soudce zpravodaje mohlo být opomenutím, s ohledem na jeho závažný dopad je podle vlády namístě rozhodnout o jeho vyloučení.
4. Soudce zpravodaj Pavel Šámal ve vyjádření k návrhu vlády podle § 37 odst. 1 zákona o Ústavním soudu uvedl, že se necítí být podjatý a nemá žádný vztah k věci, k účastníkům řízení ani k jejich zástupcům. Vláda podle něj opírá námitku podjatosti výhradně o jeho dosavadní postup v řízení, avšak tyto skutečnosti podle judikatury Ústavního soudu nejsou důvodem pro vyloučení soudce. Postup v řízení byl navíc koordinován v plénu, které zohlednilo naléhavost věci. Vláda jako kolektivní orgán by zjevně nemohla být schopná se v řádu desítek hodin vyjádřit k návrhu na předběžné opatření. Uzavírá, že jeho postup i postup pléna byl vědomý a odůvodněný.
5. Podle § 36 odst. 1 zákona o Ústavním soudu je soudce Ústavního soudu vyloučen z projednání a rozhodování věci, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, účastníkům, vedlejším účastníkům nebo jejich zástupcům lze mít pochybnost o jeho nepodjatosti.

6. Nestrannost soudce se zkoumá ze subjektivního i objektivního hlediska. V rámci tzv. subjektivního testu se zjišťuje, jaké je osobní přesvědčení či zaujetí soudce v daném případě, tedy jeho vnitřní psychický vztah k věci, účastníkům a jejich zástupcům. V rámci objektivního testu se zkoumá, zda existují skutečnosti, které mohou vzbuzovat legitimní pochybnost o nestrannosti soudce. Jde tedy o objektivní úvahu, zda s ohledem na okolnosti věci může vyvstat racionálně opodstatněná obava, že by soudce podjatý mohl být (usnesení ze dne 20. 9. 2022 sp. zn. Pl. ÚS 19/22, body 21 až 24 a tam citovaná rozhodnutí).

7. I v řízení před Ústavním soudem ovšem podle ustálené judikatury platí, že důvodem pro vyloučení soudce „*nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech*“ (§ 14 odst. 4 občanského soudního řádu ve spojení s § 63 zákona o Ústavním soudu; viz např. usnesení ze dne 8. 10. 2009 sp. zn. III. ÚS 2137/09; ze dne 2. 12. 2010 sp. zn. IV. ÚS 3173/10; ze dne 6. 1. 2026 sp. zn. III. ÚS 3584/25 či ze dne 27. 5. 2026 sp. zn. I. ÚS 983/26).

8. Jde o pravidlo, které se uplatňuje v každém soudním řízení v České republice. Je výslovně zakotveno pro občanská soudní řízení (§ 14 odst. 4 občanského soudního řádu, podrobněji usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2018 sen. zn. 29 NSČR 81/2018) a pro soudní řízení správní (§ 8 odst. 1 věta poslední soudního řádu správního). Ustálená judikatura trestních soudů ho pak dovozuje i pro trestní řízení (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010 sp. zn. 6 Tdo 880/2010; usnesení ze dne 31. 5. 2023 sp. zn. 4 Tdo 348/2023, bod 64; usnesení ze dne 26. 2. 2025 sp. zn. 6 Tdo 39/2025, bod 33).

9. Toto pravidlo má své opodstatnění. Námitka podjatosti totiž nemá sloužit účastníkům řízení k tomu, aby se domohli přezkumu zákonnosti postupu soudce, jehož podjatost namítají. Soud při posuzování námítky podjatosti nepřezkoumává zákonnost postupu soudce, nýbrž výlučně to, zda ho lze považovat za nestranného ze subjektivního i objektivního hlediska (bod 6 výše).

10. V posuzovaném případě vláda navrhla vyloučit soudce zpravodaje z projednávání a rozhodování věci jakožto podjatého kvůli tomu, v jakém okamžiku vládě zaslal výzvu k vyjádření, tedy výlučně kvůli jeho postupu v řízení. V žádném soudním řízení v České republice ale nelze soudce označit za podjatého jen kvůli jeho postupu v řízení. Toto pravidlo se ustáleně uplatňuje i v řízení před Ústavním soudem a není důvod z něj nyní činit výjimku; platí tedy i pro vládu. Vláda tudíž namítá podjatost soudce zpravodaje z důvodu, který podle právní úpravy a judikatury nemůže vést k vyloučení soudce.

11. Nic z tvrzení vlády pak nesvědčí o tom, že by soudce zpravodaj byl ve věci osobně zaujatý (subjektivní hledisko). Vláda ani nepoukázala na žádné další okolnosti, které by mohly vzbuzovat legitimní pochybnost o nestrannosti soudce zpravodaje (objektivní hledisko). Nezbyvá tak než uzavřít, že vládou vznesená námitka podjatosti není důvodná.

12. Z těchto důvodů plénum Ústavního soudu podle § 38 odst. 1 zákona o Ústavním soudu rozhodlo, že soudce Pavel Šámal není vyloučen z projednání a rozhodování věci vedené pod sp. zn. Pl. ÚS 16/26.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 2. září 2026

Josef Baxa
předseda Ústavního soudu